

Kejsardemokrati eller singulariteter - Deleuze

Det finns en överdriven tro att samhällen fungerar genom styrning uppifrån, och att samhällsförändring sker om man lyckas påverka dom däruppe. Men fokus på påverkanspolitik blir slöseri med kraft och tid.

Här tar jag upp alternativa teorier som menar att samhällen och organisationer skapas och förändras genom interaktionen mellan självskapande singulariteter. Singularitet är något som får eget liv, något som gör sig självständigt. Demokrati förstås här som ett myller av samverkande singulariteter som var och en organiserar sig jämlikt och demokratiskt.

Kejsardemokrati

Tron på centralstyre kommer från tiden med kejsare och kungar. Myten om hur den upplyste kungen löser folkets problem har blivit en myt om demokrati.

Styrning uppifrån har blivit den vanliga förklaringen till hur samhällen fungerar och förändras.

Även kommuner och folkrörelser försöker gärna återskapa kejsarstrukturen. Vi kan kalla sådana centralstyrda demokratier för kejsardemokratier. Bara kejsaren är demokratiskt vald så föreställs vi ha demokrati. Kejsaren blir paradigm för både regeringar och centralstyrelser.

Kejsardemokrati ställer folk och föreningar utanför demokratin. Folklig aktivism och engagemang tänks inte vara samhället. Det placeras snarare bredvid samhället eller i dess periferi, exempelvis genom att kallas civilsamhället. Istället för att folkrörelser ser sig som samhällen frestas de att tänka att de ska påverka "Samhället". Och politik föreställs fungera via påverkan av opinion och makthavare. Detta gör att folklig aktivism kan bli en flykt från det politiska. Det kan bli en flykt från demokrati i betydelsen folkligt styrande.

Även civil olydnad uppfattas gärna i nord och väst som ett sätt att påverka regeringen. När inte laglig påverkan fungerar ska man kunna dra undan makt

från den centrala ordningen genom olydnad. Det skulle göra civil olydnad till ett kraftfullt påverkansmedel. Civil olydnad i nord riktar sig gärna mot en central ordning. I så fall blir även civil olydnad en flykt från demokrati, flykt från möjligheten att folk kan vara med och regera.

Politik som smitta

Från artonhundratals sociologen Gabriel Tarde och hundra år senare Gilles Deleuze får vi verktyg att se hur samhällen och politisk verksamhet fungerar som repeterande pulser, pulser som återskapar sig själva och som driver sig själva framåt. Sådant motstånd och sådan politik fungerar mer som medryckande dans och improviserande musik än som en buss som styrs från platsen längst fram.

Snarare än att försöka påverka centrala ordningar sker samhällsförändringar, enligt dem, mer genom utstrålning: kaskader, kedjeeffekter, kedjor av imitationer. Dessa imitationskedjor får fart genom repetition, övning, experimenterande och träning. De skapar smittor som går från grupp till grupp och från händelse till händelse. Deleuze använder begreppen singularitet och repetition för att visa på förändringar utmed plana ytor snarare än uppifrån och ner.

Singulariteter får liv genom att öva

Singulariteter återskapar sig själva. Singulariteter kommer till liv. Bland grupper och organisationer kan singulariteter uppstå genom pulser, repetitioner och innovationer. Singulariteten kopierar inte exakt, den snarare övar och repeterar. We "must find the Self of repetition, the singularity within that which repeats. For there is no repetition without a repeater, nothing repeated without a repetitious soul." [1]

Singulariteter driver sig själv framåt genom intensivt pulserande. Dess väsen är inte ett tillstånd utan intensitet, vila och förändring. "What Spinoza calls singular essence, it seems to me, is an intensive quality" [2]

Singulariteter avviker genom att upprepa

I repeterandet förändrar singulariteten sig själv, skapar nytt, delar sig, avviker.

Genom den repeterande pulsen skapas direkt förändring. Pulserandet är avgörande. Singulariteter är inte enskilda händelser eller aktioner.

Men singulariteter är inte heller generella. De mångfaldigar sig (multiplicitet), utan att underordna sig någon generell[3] eller logisk princip. "What is a judgment of singularity? It's not the same thing as a judgment called particular, nor the same thing as a judgment called general."[4]

Singulariteter är vare sig tillfälliga eller generella. Det tillfälliga och det generella har båda svårt att bygga samhällen.

Singulariteter skapar befrielse eller härskande

Istället för central förändring skapar singulariteter ett myller av förändringar. Dessa kan dra med varandra och skapa illusionen av att någon maktordning eller ledare styr. Dominans och förtryck uppstår när olika maktcentran hamnar i resonans med varandra. Resonans är ömsesidig förstärkning.

Singulariteter kan skapa befrielse och revolution, ordning och makt, över- och underordning, jämlikhet och solidaritet, förtryck och krig. Både härskare och befrielsegrupper är beroende av singulariteter. Jaa, även salsa, samba och tango kommer till liv genom att skapa singulariteter: klubbar, kurser, musikgrupper. Det är singulariteter som gör samhällen levande.

En singularitet kan skapa dominans men den är inte själv helt underordnad den ordning den är med och skapar. I så fall vore den inte en singularitet. Visst kan andra ordningar hindra, avgränsa eller krossa singulariteten. Men det vi kallar singulärt är det som repeterar, det som skapar sin egen förändring.

Till skillnad från mekaniska fenomen som nästan helt styrs av ett system eller en ordning gör singulariteter sig delvis oberoende av marknaden, kapitalismen och nationalstaten. Även den radikalaste, nyliberala hyllningskören för kapitalism gör sig till stor del oberoende av kapitalismen. Fångar och fångvaktare gör sig delvis oberoende av fängelset. Soldater gör sig delvis oberoende av kriget.

Singulariteter bryter sig loss från överordnade logiker och trender. De bryter med överordnad makt, och de bryter med generella ideologier. "If repetition exists, it expresses at once a singularity opposed to the general, a universality

opposed to the particular, a distinctive opposed to the ordinary, an instantaneity opposed to variation and an eternity opposed to permanence.”[5].

Singulariteter är inte autonoma

Singulariteten blir aldrig något enskilt, den blir aldrig sig själv nog, den behöver andra singulariteter, för att samarbeta eller för att göra motstånd. Tja, eller bara för att överleva.

“‘Singularity’ is not the individual but rather the case, the event, the potential, or better, the distribution of potentials in a given matter. Draw the political map of an individual, of a group, or of a society, and there is no essential difference: the aim is to extend one singularity toward proximity with another in such a way as to produce a ‘configuration of events’”[6]

Samhällsförändringar snarare än samhällsförändringen

Samhällsförändringar är aldrig renodlade. Singulariteter lever jämsides med det tillfälliga och övergående, eller med det generella och centralstyrda. Singularitet och generalitet stärker eller motverkar varandra, vävs ihop eller gör sig oberoende av varandra. Ifall en centralstyrd organisation eller regering ska överleva krävs stöd från mängder med singulariteter, vilka inte själva styrs från centralt håll.

Generella beslut från styrande — såväl regeringar som bolagsstyrelser — förklarar bara en liten del av vad som sker. Singulariteter och andra underifrån-mekanismer utgör en överlägset mycket större del av våra samhällen och organisationer. Därför blir en för stor fokusering på politik och motstånd genom påverkan slöseri med kraft och tid. Tron att regeringar, chefer och styrelser styr det mesta är en vidskepelse sprid även bland aktivister och folkrörelser.

Singulär politik experimenterar med de samhällen gruppen vill leva. Genom imitationer och innovationer sker samhällsförändring som kedjeeffekter. Det är politik nerifrån snarare än uppifrån.

Per Herngren

Fotnoter

- [1] Gilles Deleuze, *Difference and repetition*, Columbia University press, 1994, original 1968, p 23.
- [2] Gilles Deleuze, Lecture Transcripts On Spinoza's Concept of Affect, Cours Vincennes, 1978 01 24
- [3] Gilles Deleuze, *Difference and repetition*, Columbia University press, 1994, original 1968, p 27.
- [4] Gilles Deleuze, *Leibniz*, Cours Vincennes, 1980 04 22.
- [5] Gilles Deleuze, *Difference and repetition*, Columbia University press, 1994, original 1968, p 2-3.
- [6] Gilles Deleuze, Pericles and Verdi: The Philosophy of Francois Chatelet, Opera Quarterly, Vol. 21, No. 4, 2005, p 720.